

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

SAMENWERKINGSORGANISATIE BEROEPSONDERWIJS BEDRIJFSLEVEN

KWALITEITSONDERZOEK

BRIN: SBB1

Onderzoeksnummer: 307722

Uitvoeringsperiode onderzoek: 18 januari - 19 februari 2021

Vaststellingsdatum: 21 juni 2021

juli 2021

INHOUD

1	Inleiding 3
2	Hoofdconclusie en vervolg 4
3	Resultaten onderzoek 5
4	Reactie van de directie 9

1 Inleiding

Wat voor onderzoek heeft de inspectie gedaan?

Naast het toezicht op de onderwijsinstellingen is de Inspectie van het Onderwijs belast met het toezicht op de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (hierna SBB) zoals bedoeld in WEB, artikel 1.5.1. De SBB is sinds augustus 2016 ingesteld. Het toezicht heeft tot doel het beoordelen en bevorderen van de kwaliteit van de uitvoering van de wettelijke taken van de SBB. Elk jaar maakt de inspectie een prestatie-analyse van de wettelijke taken van SBB. Wij kijken dan wat de stand van zaken is over de wettelijke taken en of wij risico's zien ten aanzien van de uitvoering daarvan. In 2019 hebben wij de wettelijke taak van het erkennen van leerbedrijven onderzocht. Wij hebben deze standaard toen voldoende bevonden. De inspectie heeft op 25 januari en 17 februari 2021 weer een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd bij de SBB te Zoetermeer. We hebben afgesproken om tijdens dit onderzoek de standaarden binnen het kwaliteitsgebied Kwalificatiestructuur te onderzoeken.

Werkwijze

We hebben het onderzoek met de genoemde activiteiten uitgevoerd aan de hand van het Onderzoekskader SBB 2016 voor het toezicht op de SBB. Naast de standaarden richt de inspectie zich daarbij ook op de resultaten van de genoemde wettelijke taak zoals genoemd in de resultaatbeschrijving van het onderzoekskader.

Onderzoeksactiviteiten

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten: we hebben eerst documenten bestudeerd, zoals de audit met een op grond daarvan opgesteld verbeterplan. Daarna hebben we gesprekken gevoerd met medewerkers K&E (Kwalificeren en Examineren), Toetsingskamer en B&S (Beleid en Sectorondersteuning). Daarnaast hebben we gesproken met het management en de directie. Ook hebben we aanvullende documenten ontvangen en nog een gesprek met directie en beleidsmedewerkers gevoerd.

We hebben, op grond van de beschikbare gegevens en analyses, geen aanleiding gezien ons onderzoek specifiek te richten op een of enkele sectorkamers of op de toetsingskamer van de SBB.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de hoofdconclusie en het vervolgtoezicht. Hoofdstuk 3 gaat verder in op de resultaten van het onderzoek.

In hoofdstuk 4 is de reactie van de directie op het onderzoek en rapportage opgenomen.

2 Hoofdconclusie en vervolg

2.1 Hoofdconclusie

We constateren dat de uitvoering van de wettelijke taken met betrekking tot het ontwikkelen en onderhouden van een landelijke kwalificatiestructuur aan de wettelijke bepalingen voldoet. We hebben de standaarden Ontwikkelen en onderhoud (standaard 1.1) en Doelmatige bekostiging (standaard 1.2) onderzocht en mogelijke risico's in beeld gebracht. Dit betekent dat wordt voldaan aan de WEB, artikel 1.5.1, eerste lid onderdeel a en b betreffende het ontwikkelen en onderhouden van een landelijke kwalificatiestructuur, met de benodigde rollen en verantwoordelijkheden, en het bijdragen aan een doelmatige en doelgerichte inzet van overheidsmiddelen.

Wat gaat goed?

De SBB heeft het proces van het ontwikkelen, onderhouden en evalueren van de kwalificatiestructuur gepland en geborgd. De evaluaties leiden tot gewenste veranderingen in de kwalificatiedossiers. Met alle experimenten en keuzedelen en de vele variabelen, wensen en belangen die spelen is dat een complex proces dat goed gaat. Zo is er het afgelopen jaar aan 44 (zo'n 24%) dossiers onderhoud gepleegd. Dit is een jaarlijks terugkerende routine. Een goede zaak is dat het onderwijsveld en het bedrijfsleven via allerlei gremia betrokken zijn bij dit proces en uiteindelijk de kwalificatiestructuur valideren. Daarbij past SBB ook voortdurend het proces aan en voert verbeteringen daarin toe, daarbij inspeland op de actualiteiten.

Wat kan beter?

Wij hebben niet goed kunnen constateren in hoeverre de gebruikers van de kwalificatiestructuur tevreden zijn over de wijze waarop SBB de wettelijke taak uitvoert. De SBB onderkent dat een tevredenheidsonderzoek, specifiek gericht op de kwaliteit van de kwalificatiedossiers, systematischer en gestructureerder kan worden ingezet. Ook kan SBB meer systematisch zicht houden op het voldoen aan de gewenste kwaliteit, van het onderhoudsproces.

Uit de eigen risico-inventarisatie blijkt dat er ook andere zaken beter kunnen, zoals het meer sturen op planning met beschikbaarheid van deskundigen en op het ontwikkelen van een lange termijn onderzoeksagenda, van concrete kwaliteitscriteria en van online tools. Ook wil SBB de boven-sectorale samenwerking op thema's meer optimaliseren.

Als inspectie zullen we de in dit rapport genoemde verbeterpunten volgen, zoals daar zijn de tevredenheidsmeting op het resultaat van de onderhouden kwalificatiestructuur, de planning- procesafspraken en audits rondom onderhoud en vaststelling en het verbeteren van het statusoverzicht kwalificatiestructuur. Wij doen dit middels een jaarlijks gesprek met de directie van SBB. Hierbij gaan wij uit van de bestuurskracht van de SBB en de aanwezige verbetercapaciteit.

3 Resultaten onderzoek

Onderhoud kwalificatiestructuur: goed georganiseerd proces, monitoren van ervaren kwaliteit kan beter

Kwaliteitsstructuur	Onvoldoende	Voldoende
1.1 Ontwikkelen en onderhoud		X
1.2 Doelmatige bekostiging		X

3.1 Ontwikkelen en onderhoud

We beoordelen Ontwikkelen en onderhoud van de kwalificatiestructuur als Voldoende.

3.1.1 *Onderbouwing van het oordeel*

In de eerste plaats heeft SBB een goede borging en planning van het ontwikkel- en onderhoudsproces gerealiseerd. Het ontwikkelen en onderhouden gebeurt zodanig dat ieder dossier minimaal één maal in de vijf jaar een update krijgt indien nodig en zoals verantwoord in de jaaragenda. Daarbij is er nu een kwalificatie-loket dat in de complexe kwalificatiestructuur makkelijker zichtbaar maakt wat er op de onderhoudsagenda staat en herzien moet worden. Naast de vele bronnen komen er ook vaak directe signalen uit de arbeidsmarkt. Deze moeten ook leiden tot aanpassingen. Met de vernieuwde onderhoudsagenda kunnen ze het proces nog beter borgen.

De SBB heeft de processtappen met betrekking tot kwalificeren en examineren (hierna K&E) in beeld zo hebben we kunnen zien, volgt deze en verantwoordt zich erover. Ook de risico's worden door de afdeling K&E gemonitord. Door een onderscheid aan te brengen tussen onderhoud en actualisatie is de beheersbaarheid van het onderhoud van de kwalificatiestructuur verbeterd. De sectorkamer bepaalt namelijk (met een sectorale cyclus) voor welke dossiers kan worden volstaan met een actualisatie en welke dossiers meer uitgebreid onderhoud nodig hebben. Jaarlijks checkt de afdeling K&E dit onderhoud aan de hand van vooraf gestelde criteria. Voor sommige dossiers is vaker onderhoud nodig dan eens in de vijf jaar, zoals bijvoorbeeld dossiers op het gebied van ICT. Recent zijn ook dossiers op niveau 2 onder handen genomen.

In de tweede plaats hebben we geconstateerd dat SBB een gedegen kwaliteitszorgcyclus hanteert om dit proces voortdurend te verbeteren en aan te passen aan gewijzigde omstandigheden in het onderwijs- en beroepenveld. Zo heeft SBB een interne audit uitgevoerd waarmee een beeld is verkregen van de effectiviteit van de processen. Op grond daarvan zijn verbeteracties uitgevoerd die hun vruchten afwerpen.

Met alle variabelen, wensen, signalen en experimenten blijft dit onderhoud van de kwalificatiestructuur een voortdurende zoektocht om tegemoet te komen aan de wensen van alle partijen in relatie tot wat de organisatie aan kan.

Bij dit onderzoek zijn wij tijdens de verificatiegesprekken over de kwalificatiestructuur ingegaan op het interne auditrapport Kwaliteit en examinering, het proces en het bijbehorende verbeterplan. Wij hebben verzocht om aanvullend inzichtelijk te maken of en hoe de K&E processen aansluiten op het onderzoekskader

2016 omdat wij nog niet konden duiden hoe de SBB aan de genoemde resultaatsbeschrijving van het toezichtskader voldeed.

De SBB heeft per kwaliteitscriterium aan ons inzichtelijk gemaakt welke bronnen en instrumenten men aan de voorkant en na afloop van het onderhoudsproces hanteert. Daarbij zijn er per kwaliteitscriterium zowel de conclusies van een interne audit waarmee een beeld is verkregen van de effectiviteit van de processen, als de geformuleerde verbeteracties per criterium zichtbaar gemaakt en toegelicht.

Ten derde zien we dat het bedrijfsleven en het onderwijsveld actief betrokken zijn bij dit onderhoudsproces. Dat gebeurt voor de kwalificatiedossiers via de marktsegmenten en sectorkamers. De partijen in het veld kunnen daarnaast nog dossiers en keuzedelen aandragen voor bijstelling. De SBB voert deze opdracht uit, maar er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs en bedrijfsleven. Deze betrokkenheid van de belanghebbenden bij de kwalificatiestructuur is belangrijk voor de herkenbaarheid van de producten van de kwalificatiestructuur. Daarnaast is er nog een belangrijke bron, namelijk de input van adviseurs praktijkleren, die inhoudelijk ook bij draagt aan relevante en maatschappelijk herkenbare dossiers en keuzedelen die passen bij de arbeidsmarkt, zo stelt de SBB. De kwalificatiestructuur en alles wat daarbij komt staat namelijk structureel op de agenda in de contacten van adviseurs van de SBB met leerbedrijven, onderwijsinstellingen en andere partijen. De signalen die in deze gesprekken worden opgehaald worden vastgelegd in Brein (het registratiesysteem van de SBB) en teruggekoppeld naar de eigen organisatie. Zij bevragen de onderwijsinstellingen en leerbedrijven dus op operationeel-, tactisch- en strategisch niveau. Eventuele signalen worden door de SBB verzameld in het CRM (client management systeem) en vormen een belangrijke bron van informatie.

Over het algemeen blijft de SBB het onderhoud zelf binnen de vooraf gestelde termijnen uitvoeren. Er zijn echter factoren waardoor de ingebruikname en de actualisatie vertraging oplopen. Zo duurt de vaststelling door de minister vaak langer dan verwacht, stelt de SBB, wat leidt tot een lange periode na oplevering voordat dossiers vastgesteld en ingevoerd kunnen worden. Als gevolg van de coronacrisis zijn er dossiers wél opgeleverd maar op verzoek van scholen nog niet voor vaststelling aangeboden, zodat deze dossiers nog niet ingevoerd hoeven te worden. Daarnaast duurt het soms lang voordat scholen een geactualiseerd dossier in gebruik nemen, omdat het curriculum dan ook moet worden aangepast, zie bijvoorbeeld in de sector zorg.

In de vierde plaats houdt de SBB zicht op de kwaliteit van de producten en dienstverlening die zij levert waarbij het beeld dat uit dit zicht voortkomt is dat de gebruikers in het algemeen tevreden zijn hierover. Zo zijn er diverse trend- en ontwikkelingsonderzoeken waarbij de SBB evalueert hoe scholen de kwalificatiestructuur ervaren, bijvoorbeeld wat betreft werkbaarheid/uitvoerbaarheid in de regio. Evaluatie door middel van enquêtes vindt plaats bij onderwijs en bedrijven, zowel uitgevoerd door de SBB als door derden. Voorbeelden hiervan zijn de WEB-evaluatie door Bureau Berenschot, de tweejaarlijkse JOB-monitor en de NRO meting met betrekking tot de herziening van de kwalificatiestructuur. Mbo-instellingen en leerbedrijven gaven hierin aan dat de kwalificatie(dossier)s een duidelijker en eenduidiger structuur hebben gekregen. De overgang van KBB's naar de SBB heeft het mede mogelijk gemaakt het proces van de totstandkoming en onderhoud van de kwalificatiestructuur transparanter, zakelijker en professioneler in te richten (zo blijkt uit deze onderzoeken).

Ook zien we dat er een meerjarig evaluatieprogramma is bij bedrijfsleven en onderwijs, een doelmatigheidstoets en een jaarlijks onderzoek klantwaardering die input geven voor de te onderhouden kwalificatiedossiers. Gebruikers van de

producten met betrekking tot de kwalificatiestructuur zijn over het algemeen, zo blijkt uit de contactinformatie van de SBB, positief over de kwaliteit daarvan en de rol die SBB speelt in het ontwikkel-/ onderhoudsproces. Het vrijwel ontbreken van inhoudelijke klachten m.b.t. de kwalificatiestructuur en de feedback van stakeholders in de sectorkamers en de TAC over de afdeling Kwaliteit en Examinering (K&E) bevestigen dit beeld, volgens de SBB.

Daarnaast speelt de SBB jaarlijks in op de gewenste veranderingen, naast sectorale ontwikkelingen kijken ze ook naar sector-overstijgende zaken als de circulaire economie, duurzaamheid, digitalisering en niveau 2 opleidingen. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van de bouwstenenstructuur ten behoeve van de arbeidsmarkt en Leven Lang Leren.

De SBB krijgt door deze aandacht voor sector-overstijgende ontwikkelingen wel steeds meer grip op de verbinding tussen sectoren en overlap van dossiers, zoals ook de intentie is. De SBB geeft aan dat er bij onderwijs en bedrijfsleven tevredenheid is over het groeiende eigenaarschap over de kwalificatiestructuur. De SBB fungeert hierbij als de (digitale) dienstverlener die ondersteunt en deels uitvoert, zo stelt zij.

3.1.2 *Verbeterpunten op het onderhoud*

Toch zien we - net als de directie van de SBB - ook ruimte voor ontwikkeling en verbetering van deze essentiële wettelijke taak.

Tijdens ons onderzoek constateren we dat de coronacrisis tot een verschuiving in prioriteiten heeft geleid waardoor het uitvoeren van systematische tevredenheidsonderzoeken vooruit is geschoven. De SBB onderkent dat een tevredenheidsonderzoek, specifiek gericht op de kwaliteit van de kwalificatiedossiers, systematischer en gestructureerder kan worden ingezet. Hierbij zou het onderdeel klantwaardering wel sterker expliciet ingevuld kunnen worden, zo geeft de SBB aan, middels een specifiek op de kwalificatiestructuur gericht tevredenheidsonderzoek waardoor het zicht op deze taak verbeterd, en dat kunnen wij beamen.

Wij merken bovendien op dat ook de audits zich in de toekomst meer zouden kunnen richten op het (gewenste) resultaat van het onderhoudsproces en een uitspraak kunnen doen in hoeverre deze voldoet.

De SBB heeft in het verbeterplan de doorontwikkeling van het onderhoudsproces en een lange termijn onderzoeksagenda als verbeterpunt opgenomen waarbij verantwoordelijkheden en beschikbaarheid externe betrokkenen hier ook onderdeel van uit maken.

Verder worden er nog onlinetools doorontwikkeld voor keuzedelen en certificaten en zal het portal en het statusoverzicht kwalificatiestructuur verbeterd moeten worden, zo is opgenomen in het verbeterplan.

3.2 **Doelmatige bekostiging**

De SBB voldoet aan het gestelde in de standaard. Sturing op doelmatigheid en een doelgerichte inzet maakt integraal onderdeel uit van de processen en thema's waarop SBB stuurt.

In voorkomende gevallen geeft de SBB bekostigingsadviezen aan de minister over opleidingen in de kwalificatiestructuur. Heel concreet betrof dit het advies aan de minister over reductie op de instroom van opleidingen met een beperkt arbeidsmarktperspectief, met in het bijzonder aandacht voor de creatieve beroepen. SBB volgt nu kritisch alle opleidingen waar zorgen zijn over het

arbeidsmarktperspectief. In 2020 leidde dit tot een advies aan de minister over de kwalificatiestructuur niveau 2.

Ook bracht de SBB verschillende adviezen uit aan de minister waarmee knelpunten rond de keuzedelen weggenomen konden worden. Dit moet ook leiden tot een doelmatig transparant en uitvoerbaar keuzedelenregister. Zo is de verplichte koppeling van keuzedelen met het kwalificatiedossier voor nieuwe keuzedelen losgelaten. Daarnaast adviseert SBB de minister met verschillende adviezen over een toekomstbestendige kwalificatiestructuur en een leven lang ontwikkelen.

Tot slot is positief dat de genoemde constatering van ons onderzoek overeenkomen met de eigen bevindingen van de SBB op basis van een interne audit. Hoewel er een duidelijk oordeel in de audit ontbreekt over het al dan niet voldoen aan de kwaliteitsstandaard bieden de uitkomsten van de eigen audit het management voldoende aanknopingspunten om te blijven verbeteren op dit onderhoudsproces en de output.

4 Reactie van de directie

SBB heeft met interesse kennis genomen van het rapport van de Inspectie van het Onderwijs. SBB herkent zich in de bevindingen en is blij met het positieve oordeel van de inspectie. Zoals de inspectie zelf ook aangeeft, de verbeterpunten staan bij SBB op het vizier.

Het onderhoud van de kwalificatiestructuur heeft grote aandacht. Zeker op gebieden als ICT en techniek verandert de arbeidsmarkt snel en dan behoeven kwalificatiedossiers regelmatig wijzigingen. Vaak gaat het om ontwikkelingen die impact hebben op de hele arbeidsmarkt. De onderhoudsagenda wordt hierop aangepast en de onderlinge samenwerking tussen sectorkamers en marktsegmenten neemt daarom toe.

Ook het draagvlak bij het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen is van groot belang. In het coronajaar is de betrokkenheid van de benodigde experts een uitdaging geweest en SBB beschouwt het als een prestatie dat 44 dossiers zijn onderhouden en goedgekeurd. Dat SBB het mogelijk gemaakt heeft dat scholen en bedrijven nu ook zelf keuzedelen kunnen ontwikkelen, desgewenst met ondersteuning van SBB, draagt bij aan het gevoel van eigenaarschap.

De inspectie constateert dat haar bevindingen en verbeterpunten overeenkomen met de bevindingen van SBB uit de interne audit op de kwalificatiestructuur en het bijbehorende verbeterplan. Dit verbeterplan boekt voortgang en wordt periodiek gemonitord. De aanbeveling om toekomstige interne audits meer te richten op het resultaat van het onderhoudsproces neemt SBB mee.

Klantonderzoek wordt in 2021 middels de impactmeting onder onderwijsinstellingen uitgevoerd. Ook zoekt SBB naar manieren om de tevredenheid specifiek gericht op de kwaliteit van de kwalificatiestructuur te meten. SBB is zich bewust van signalen van 'onderzoeksmoeheid' onder de klanten. Hier wordt rekening mee gehouden in de afweging om een onderzoek te starten.

SBB dankt de inspecteurs voor het gedegen onderzoek en hun constructieve bijdrage aan het verder verbeteren van de dienstverlening van SBB.